

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3805

Vragen van de leden **Piri** (PvdA), **Belhaj** (D66), **Jasper van Dijk** (SP), **Ceder** (CU) en **Kuzu** (DENK) aan de Ministers van Defensie en Justitie en Veiligheid over *het bericht «De Nederlandse militairen zijn weg uit Afghanistan, maar hun tolken lopen nog gevaar»* (ingezonden 29 juli 2021).

Antwoord van Minister Bijleveld-Schouten (Defensie) en van Staatssecretaris Broekers-Knol (Justitie en Veiligheid), mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 18 augustus 2021).

Vraag 1

Heeft u kennis genomen van het bericht «De Nederlandse militairen zijn weg uit Afghanistan, maar hun tolken lopen nog gevaar»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is het exacte aantal Afghaanse tolken die voor de Nederlandse Defensie-missie in Afghanistan hebben gewerkt en die nog op toestemming wachten om naar Nederland te komen? Hoe verklaart u dat een maand na het vertrek van de Nederlandse troepen uit Afghanistan nog altijd tientallen tolken en hun gezinnen niet in Nederland in veiligheid zijn gebracht?

Antwoord 2

Om inzicht te geven in de stand van zaken met betrekking tot het proces van aanmelding tot aankomst in Nederland, treft u onderstaand de aantallen per 15 augustus 2021. Dit overzicht is een momentopname. Het kabinet onderneemt alle stappen die binnen het eigen vermogen liggen om de tolken en hun gezinnen op een zo kort mogelijke termijn naar Nederland over te brengen.

Tabel 1. Aantallen per 15 augustus 2021

Totaal aantal ingediende aanvragen.	549
(a. Aanvragen binnen dit totaal die recent (na 1 juli jl.) zijn ingediend)	a. 216

¹ <https://www.trouw.nl/binnenland/de-nederlandse-militairen-zijn-weg-uit-afghanistan-maar-hun-tolken-lopen-nog-gevaar-bbf3954c/>

Totaal aantal aanvragers aangekomen in Nederland.	111
Aanvragers die niet in aanmerking komen.	259
Aanvragers die niet reageren op herhaalde oproepen.	37
Aanvragers waarvan nog niet vaststaat of zij aan de vereisten voldoen. Deze aanvragers dienen nog (aanvullend) bewijs aan te leveren zodat beoordeling door Defensie mogelijk is, of bewijs dient nog beoordeeld te worden.	75
Aanvragers waarvan bevestigd is dat zij in aanmerking komen, maar nog geen of onvoldoende (identiteits)documenten hebben overlegd.	30
Aanvragers waarvan vaststaat dat zij aan de eisen voldoen: zij mogen naar Nederland komen.	37
(a. aanvragers binnen deze groep die zich buiten Afghanistan bevinden)	a. 4

Sinds 1 juni jl. zijn 43 tolken met hun gezinnen naar Nederland overgebracht. Er zijn verschillende redenen te benoemen waarom nog niet alle tolken in veiligheid gebracht zijn. Dagelijks worden er nieuwe aanvragen ingediend, de aanvragen van deze personen worden in een hoog tempo beoordeeld. Na instemming om naar Nederland te mogen komen werden de aanvragers en zijn gezin meteen uitgenodigd op de ambassade om de reis naar Nederland te regelen. Een aanvrager en zijn gezin dienden echter wel te beschikken over een paspoort om te kunnen reizen: de toenmalige Afghaanse autoriteiten eisten tot afgelopen vrijdag nog dat de tolk en zijn gezin beschikken over een paspoort om Afghanistan te mogen verlaten. Ook luchtvaartmaatschappijen lieten geen personen reizen zonder paspoort. Het kabinet zet zich maximaal in om te doen wat mogelijk is indien een aanvrager niet over een paspoort beschikt. Om veiligheidsredenen kunnen ook nu alleen mensen toegang krijgen tot het vliegveld – en dus worden meegenomen op evacuatievluchten – van wie de identiteit kan worden geverifieerd. Ook in deze onzekere situatie zet Nederland zich ervoor in om daar een oplossing voor te vinden.

Daarnaast dienen tolken zelf ook in te stemmen met de spoedige reis: persoonlijke afwegingen van de tolk en zijn gezin spelen hierbij een rol. Ook zijn er aanvragers die niet reageren op correspondentie en/of niet kwamen opdagen voor hun afspraak op de ambassade. Mogelijk zijn er ook tolken die voor Nederland en een ander land hebben gewerkt, die een aanvraag bij het andere land indienden. Tevens bleken meerdere tolken of hun gezinsleden COVID-19-positief te zijn getest op de dag voor hun vertrek naar Nederland, waardoor het overbrengen naar Nederland vertraagd was. In de beoordeling van de aanvragen is de afgelopen maand een duidelijke trend waarneembaar: in toenemende mate worden aanvragen ingediend waarbij documenten bewerkt zijn en/of verklaringen niet op waarheid berusten. Het aantal tolken dat recent wordt geïdentificeerd als tolk die daadwerkelijk voor Nederland heeft gewerkt, is beperkter dan voorheen het geval was. Uitzondering op deze trend zijn de tolken die voor de politiemissie EUPOL in Afghanistan hebben gewerkt. Bij de «EUPOL-tolken» is juist een stijgende trend in het aantal aanvragen en in het aantal positieve identificaties waarneembaar.

Vraag 3

Welke extra mogelijkheden gaat u benutten om te zorgen dat de tolken en hun gezinnen alsnog zo spoedig mogelijk naar Nederland kunnen komen?

Antwoord 3

In de brieven 2021D21304 d.d. 2 juni 2021 en 2021Z12242 d.d. 8 juli 2021, bent u geïnformeerd over de acties die de Ministeries van Buitenlandse Zaken, Defensie en Justitie en Veiligheid / IND reeds genomen hebben om het proces te versnellen. Sinds 8 juli jl. is er zowel bij de IND als bij de ambassade in Kabul en bij Defensie extra personele capaciteit toegevoegd ten behoeve van het beoordelen en overbrengen van tolken met hun gezin naar Nederland.

Vanwege de verslechterende veiligheidssituatie heeft het kabinet de afgelopen periode daarnaast alle mogelijke maatregelen genomen om het proces van het in veiligheid brengen van tolken die voor Nederland hebben gewerkt in het kader van een internationale militaire of politie-missie in Afghanistan, lokale staf en hun kerngezinnen te versnellen en de procedures te versoepelen. Voor tolken is besloten de overige vereisten in de procedure te laten vervallen nadat door Defensie is bevestigd dat betrokkene inderdaad als tolk voor Nederland heeft gewerkt. Zoals aangegeven in het antwoord op

vraag 2 dienden de aanvrager en zijn gezin wel te beschikken over een paspoort om te kunnen reizen: de toenmalige Afghaanse autoriteiten eisten dat de tolk en zijn gezin beschikken over een paspoort om Afghanistan te mogen verlaten. Het kabinet zet zich maximaal in om te doen wat mogelijk is indien een aanvrager niet over een paspoort beschikt. Met het toenemen van de crisissituatie is het steeds lastiger geworden voor tolken, lokale staf en hun gezinnen om de benodigde reisdocumenten te verkrijgen van de Afghaanse overheid. Om veiligheidsredenen kunnen ook nu alleen mensen toegang krijgen tot het vliegveld – en dus worden meegenomen op evacuatievluchten – van wie de identiteit kan worden geverifieerd. Ook in deze onzekere situatie zet Nederland zich ervoor in om daar een oplossing voor te vinden.

Vraag 4

Is het bij u bekend dat de wachttijden bij paspoortaanvragen in Afghanistan significant zijn toegenomen, nu Afghanen vanwege de nijpende veiligheidssituatie en de dreiging van de Taliban zich genoodzaakt zien het land te verlaten? Bent u zich ervan bewust dat dit ook speelt bij de Afghanen die in aanmerking komen voor de Nederlandse tolkenregeling? Zo nee, bent u bereid dit te achterhalen? Zo ja, deelt u de zorgen dat Afghaanse tolken en hun gezinnen, die in aanmerking komen voor de Nederlandse tolkenregeling, zodoende extra lang in onveiligheid moeten wachten op een Afghaans paspoort voor zichzelf en voor hun gezinnen?²

Antwoord 4

Tot afgelopen vrijdag duurde met name het verkrijgen van een e-tazkira lang (veelal ongeveer 2 maanden). Deze e-tazkira is nodig voor Afghanen om een paspoort aan te vragen. Het aanvragen van een paspoort duurde tot afgelopen vrijdag ongeveer twee weken. Het kabinet heeft in kaart gebracht voor welke aanvragers het ontbreken van documenten een probleem is en probeert voor die gevallen oplossingen te vinden. De ambassade in Kaboel begeleidde aanvragers die in aanmerking komen proactief door ze op de juiste stappen te wijzen, of aanvragers in uitzonderlijke gevallen met een vertrouwensadvocaat in contact te brengen. Daartoe was de ambassade in Kaboel ook in overleg met andere gelijkgezinde landen die tegen zelfde problemen aanlopen.

Na instemming om naar Nederland te mogen komen werden de aanvrager en zijn gezin meteen uitgenodigd op de ambassade om de reis naar Nederland te regelen. Een aanvrager en zijn gezin dienden echter wel te beschikken over een paspoort om te kunnen reizen: de toenmalige Afghaanse autoriteiten eisten tot afgelopen vrijdag nog dat de tolk en zijn gezin beschikken over een paspoort om Afghanistan te mogen verlaten zoals ook is aangegeven in het antwoord op vraag 2. Het kabinet zet zich maximaal in om te doen wat mogelijk is indien een aanvrager niet over een paspoort beschikt, ook in de huidige onzekere situatie.

Vraag 5

Bent u gezien deze zorg bereid om in lijn met de motie Piri c.s.³ reisvisa te verstrekken aan de resterende tolken en hun gezinnen die in aanmerking komen voor de tolkenregeling en die momenteel een Afghaans paspoort afwachten en waarbij wel de identiteit vaststaat door bijvoorbeeld een tazkera? Zo ja, op welke termijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5

Het kabinet is bereid om aan tolken en hun gezin, waarvan is ingestemd dat zij naar Nederland mogen komen, visa te verstrekken. We weten echter in de huidige onzekere situatie nog niet of deze ook geaccepteerd worden door de lokale autoriteiten. Het kabinet zet zich maximaal in om te doen wat mogelijk is indien een aanvrager niet over een paspoort beschikt, ook in de huidige onzekere situatie.

² Uncertain times make young Afghans think of fleeing (aa.com.tr)

³ Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2021 | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vraag 6

Deelt u daarnaast de mening dat, gezien de veiligheidssituatie in Afghanistan de Nederlandse overheid, net als met de tolken die actief waren voor de Nederlandse missie in Afghanistan, de zware verantwoordelijkheid heeft om voormalig lokale tolken die de Nederlandse inzet binnen de politietrainingsmissie EUPOL mogelijk hebben gemaakt in veiligheid te brengen in Nederland? Komen deze tolken en hun gezinnen in aanmerking voor de Nederlandse tolkenregeling? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Ja, tolken die kunnen aantonen dat zij hebben gewerkt voor Nederlandse functionarissen binnen de EUPOL-missie in Afghanistan, kunnen een aanvraag indienen om met hun directe gezinsleden overgebracht te worden naar Nederland. Een viertal van deze tolken is ook al in Nederland.

Vraag 7

Wat zijn de exacte voorwaarden voor lokale medewerkers, die bijdroegen aan EUPOL, om in aanmerking te komen voor de Nederlandse tolkenregeling? Verschillen deze voorwaarden voor de tolken die bijdroegen aan de Nederlandse defensie-missie in Afghanistan?

Antwoord 7

Een aanvrager dient aan te tonen dat hij als tolk voor een Nederlandse functionaris binnen de EUPOL-missie in Afghanistan heeft gewerkt. Een aanvraag wordt, net als bij internationale militaire missies, individueel beoordeeld. De voorwaarden om in aanmerking te komen om overgebracht te worden naar Nederland worden uitgelegd in het antwoord op vraag 11.

Vraag 8

Heeft u een inventarisatie gemaakt van hoeveel Afghanen voor het Nederlands contingent binnen EUPOL hebben gewerkt? Zo ja, wilt u die delen? Zo nee, bent u bereid om dit zo snel mogelijk te doen? Hoeveel voormalig lokale medewerkers van EUPOL zijn reeds naar Nederland en naar andere Europese landen gebracht?

Antwoord 8

Op dit moment zijn er 61 aanvragen van Afghanen die hebben aangegeven voor EUPOL te hebben gewerkt. Deze aanvragen worden ruimhartig gezien. Elke dossier wordt individueel beoordeeld of de aanvrager in aanmerking komt om te worden overgebracht naar Nederland. Er zijn inmiddels 7 personen met hun gezin, die voor EUPOL hebben gewerkt en aan de vereisten voldoen, naar Nederland overgekomen.

Vraag 9

Heeft u overleg gehad met uw collega's van andere Europese landen, die actief waren binnen EUPOL, om zo nodig afspraken te maken over de verdeling van voormalig lokale EUPOL-medewerkers onder de deelnemende landen? Zo nee, bent u op korte termijn bereid om dit te doen zodat het principe «no man left behind» ook geldt voor deze medewerkers? Zo ja, wat houden deze afspraken in en zijn deze volgens u voldoende en duidelijk genoeg om ervoor te zorgen dat alle lokale EUPOL-medewerkers en hun gezinnen die gevaar lopen op de kortst mogelijke termijn in Nederland of elders in Europa in veiligheid worden gebracht?

Antwoord 9

Over de behandeling van aanvragen van EUPOL-tolken heeft in Brussel overleg plaatsgevonden tussen de deelnemende landen aan de EUPOL-missie. Dit heeft nog niet tot concrete afspraken geleid. Om geen tijd te verliezen worden aanvragen van EUPOL-tolken die voor Nederland hebben gewerkt door Nederland in behandeling genomen en zijn al meerdere EUPOL-tolken, met hun gezin, in Nederland aangekomen.

Vraag 10

Bent u er daarnaast op de hoogte van dat Nederland, ondanks dat in de EASO-richtlijnen bewakers en tolken beiden als «top priority target» voor de Taliban worden genoemd, een uitzonderingspositie inneemt door lokale

bewakers die doorgaans in zichtbare posities voor de Nederlandse missie hebben gewerkt uit te sluiten van visa-programma's⁴

Antwoord 10

Aanvragen van Afghaanse personen, die werkzaamheden hebben verricht in het kader van een militaire missie in Afghanistan, worden altijd individueel beoordeeld. Elk coalitieland hanteert hierbij eigen richtlijnen en maakt eigen afwegingen. Dit geldt ook voor Nederland. In het antwoord op vraag 12 wordt nader ingegaan op deze afweging.

Vraag 11

Hoeveel Afghaanse bewakers hebben in totaal voor de Nederlandse missie in Afghanistan gewerkt? Klopt het dat enkelen van deze groep reeds een asielaanvraag hebben ingediend, maar niet in aanmerking zouden komen voor de Nederlandse regeling omdat zij niet voor een «...substantial amount of time in a high profile position» hebben gewerkt? Bent u alsnog bereid om deze aanvragen, en eventueel toekomstige aanvragen van andere bewakers, in behandeling te nemen? Welke definitie van «substantial amount of time» en «high profile position» hanteert u? Zou u deze definities openbaar willen maken?

Antwoord 11

Het is onbekend hoeveel bewakers er voor Nederland hebben gewerkt, of werkzaam zijn geweest op multinationale militaire locaties, in het kader van een internationale militaire missie in Afghanistan. Er is geen database aangelegd met de gegevens van de betreffende bewakers. Het kabinet maakt een onderscheid tussen Afghaanse tolken en andere Afghaanse lokale medewerkers. Tolken werkten vaak persoonlijk voor Nederlandse militairen of Nederlandse politiefunctionarissen en werden door militairen of politiefunctionarissen meegenomen bij ontmoetingen of patrouilles, waar zij door toedoen van militairen of politiefunctionarissen extra zichtbaar werden en vereenzelvigd met de missie. Een tolk was vaak persoonlijk «gekoppeld» aan Nederlandse functionarissen tijdens deze werkzaamheden. Daarnaast kreeg een tolk, door de gesprekken tussen Nederlandse militairen of politiefunctionarissen en lokale vertegenwoordigers, vaak kennis van gevoelige informatie, hetgeen een extra risico voor de tolk met zich mee kan brengen. De combinatie van deze factoren leidt tot de speciale positie die tolken innemen: zij zijn extra kwetsbaar juist doordat zij heel zichtbaar voor Nederland hebben gewerkt. Bij een aanvraag van een tolk om naar Nederland overgebracht te worden volstaat het aantonen dat de aanvrager als tolk voor Nederland of een Nederlandse functionaris heeft gewerkt. Bij andere Afghaanse lokale medewerkers die een verzoek indienen om naar Nederland overgebracht te worden vindt een individuele beoordeling plaats. Een medewerker moet kunnen aantonen dat hij/zij een substantiële periode voor Nederland (of een Nederlandse functionaris) heeft gewerkt in het kader van een internationale militaire (of politie-)missie. Als richtlijn wordt een periode van tenminste 3 maanden gehanteerd. Een medewerker moet tevens kunnen aantonen dat hij/zij nu bedreigd is vanwege die werkzaamheden. Daarnaast wordt de aard van de werkzaamheden beoordeeld. Deze dienen zodanig te zijn dat een medewerker regelmatig actief door Nederlandse militairen of Nederlandse politiefunctionarissen in posities is gebracht, waar hij/zij werd extra zichtbaar en vereenzelvigd met de missie. Het kabinet heeft vanwege de veiligheidssituatie in Afghanistan aangegeven deze aanvragen ruimhartig te bezien.

Vraag 12

Deelt u de mening dat, aangezien er in de afrekeningen van de Taliban geen onderscheid wordt gemaakt tussen Afghaanse tolken en lokale bewakers, ook de bewakers en hun gezinnen in aanmerking moeten komen voor de Nederlandse regeling? Zo nee, waarom niet? Zo ja, gaat u in lijn met de

⁴ Country_Guidance_Afghanistan_2019 (Europa.eu)

motie Piri c.s.⁵ alle mogelijkheden benutten om ervoor te zorgen dat ook de bewakers en hun gezinnen die voor de Nederlandse missie hebben gewerkt naar Nederland worden gehaald?

Antwoord 12

Een aanvraag van een Afghaanse medewerker wordt individueel beoordeeld. Bij de beoordeling wordt onderscheid gemaakt tussen tolken en andere medewerkers, zoals uitgelegd in het antwoord op vraag 11. Er is tot nu toe een klein aantal aanvragen van niet-tolken gehonoreerd die na individuele beoordeling voldeden aan de criteria benoemd in het antwoord op vraag 11. De beoordeling van niet-tolken, waaronder beveiligers, is complex: het is onbekend hoeveel beveiligers, logistiek medewerkers en andere personen voor Nederland hebben gewerkt, of werkzaam zijn geweest op multinationale militaire locaties, in het kader van een internationale militaire missie in Afghanistan. Veelal werden deze mensen ingehuurd via een lokaal bedrijf (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2007–2008, nr. 529). Tevens is de achtergrond van niet-tolken vaak onbekend: het overbrengen van personen naar Nederland van wie de achtergrond niet bekend of verifieerbaar is, kan een veiligheidsrisico voor de Nederlandse maatschappij opleveren. Het kabinet heeft vanwege de veiligheidssituatie in Afghanistan aangegeven deze aanvragen ruimhartig te bezien.

Vraag 13

Bent u bereid iedere vraag afzonderlijk en, gezien de alsmaar verslechterende veiligheidssituatie in Afghanistan, op de kortst mogelijke termijn en uiterlijk voor 30 augustus te beantwoorden?

Antwoord 13

Ja.

⁵ Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2021 | Tweede Kamer der Staten-Generaal